

**Keskkonnaministri määruse
„Harju, Järva, Lääne, Rapla ja Saare maakonna looduse üksikobjektide
kaitse alt väljaarvamine”
SELETUSKIRI**

1. Sissejuhatus

Keskkonnaministri määrus „Harju, Järva, Lääne, Rapla ja Saare maakonna looduse üksikobjektide kaitse alt väljaarvamine” on ette valmistatud looduskaitseaduse § 10 lõike 6 alusel.

Eelnõukohase määrusega arvatakse kaitse alt välja 7 Harju maakonnas, 20 Järva maakonnas, 11 Lääne maakonnas, 8 Rapla maakonnas ja 17 Saare maakonnas asuvat üksikobjekti, mis on minetanud oma looduskaitseväärtuse või hävinud. Loodusobjektide kaitse alt väljaarvamisele ja vastavate kaitse alla võtmise otsuste kehtetuks tunnistamisele kohaldatakse looduskaitseaduse § 13 lõike 1 kohast menetlust.

Keskkonnaministri määruse eelnõu on koostanud Keskkonnameti Harju-Järva-Rapla regiooni kaitse planeerimise spetsialist Kristi Pai (tel 384 8681, e-post kristi.pai@keskkonnaamet.ee), eelnõu vastavust looduskaitseadusele ja seletuskirja nõuetekohast vormistust on kontrollinud Keskkonnaameti kaitse planeerimise peaspetsialist Riina Kotter (tel 325 8404, e-post riina.kotter@keskkonnaamet.ee). Eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti jurist Maiu Paloots (tel 730 2244, e-post maiu.paloots@keskkonnaamet.ee), keeleliselt on toimetanud Siiri Soidro (tel 640 9308, e-post siiri.soidro@tlu.ee).

2. Eelnõu sisu, kaitse alt välja arvamise põhjendus

Määruses käsitletud Harju, Järva, Lääne, Rapla ja Saare maakonna objektid on kaitse alla võetud enne Eesti Vabariigi taasiseseisvumist asjaomase ametiasutuse otsuse või käskkirjaga. Tallinna linna objektid on kaitse alla võetud pärast Eesti Vabariigi taasiseseisvumist aastatel 1992 ja 1993 asjaomase ametiasutuse määrusega. Eesti Vabariigi taasiseseisvumise järel võeti kõik seni kaitse all olnud objektid riikliku kaitse alla. Tulenevalt Ülemnõukogu 23. veebruari 1990. a otsuse „Eesti NSV seaduse „Eesti looduse kaitse kohta” kehtestamine” punktist 4 laieneb alates 15. märtsist 1990. a looduse kaitse ja kasutamisega seotud suhetele, mis on tekkinud enne 15. märtsi 1990. a, Eesti NSV seaduse „Eesti looduse kaitse kohta” kehtivus. 9. juulil 1994. a jõustunud kaitstavate loodusobjektide seaduse § 30 lõige 6 sätestas, et kõik enne nimetatud seaduse jõustumist moodustatud kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitseks kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord jäävad kehtima kuni nimetatud seadusega ettenähtud korras kaitse-eeskirjade rakendamiseni niivõrd, kuivõrd need ei ole vastuolus kehtiva seadusega. Sisuliselt annab sama regulatsiooni ka kehtiva looduskaitseaduse § 91 lõige 1: „Enne selle seaduse jõustumist kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord jäävad kehtima kuni nimetatud seaduse alusel uue korra kehtestamiseni või kaitsekorra kehtetuks tunnistamiseni.” Vastavalt looduskaitseaduse § 13 lõikele 1 kohaldatakse loodusobjekti kaitse alla võtmise otsuse kehtetuks tunnistamisel seaduse §-des 8 ja 9 loodusobjekti kaitse alla võtmise kohta sätestatud. Looduskaitseaduse § 10 lõike 6 kohaselt võtab looduse üksikobjekti kaitse alla keskkonnaminister ning lähtudes eeltoodust ja haldusmenetluse seaduse § 68 lõikest 2 tunnistab senise kaitse-eeskirja või kaitsekorra

kehtetuks samuti keskkonnaminister. Üksikobjektid on kaitse alla võetud eri aegadel eri otsustega, seega on vaja kehtetuks tunnistada kõik objekte kaitse alla võtvad otsused.

Tabel 1. Harju maakonna looduse üksikobjektide kaitse alt väljaarvamise põhjendused

Nr	Objekt	Asukoht	Põhjus
1	Rabakivi tamm KLO4000394	Harku vald, Tiskre küla, Rabakivi talu	Puu on täielikult kuivanud ja elujõu kaotanud ning sellel ei ole enam looduskaitse väärtust.
2	Kopli savikarjääri paljand KLO4000076	Tallinn, Põhja-Tallinna linnosa	Objekt asub Slops OÜ tavajäätmete prügila kinnisel territooriumil. Kopli savikarjäär võeti 1990. aastatel, kui kaitseala valitseja oli Tallinna linn, kasutusele jäätmete ladustuskohana. Prügila tegevusaastate jooksul on loodusobjekt mattunud pinnase ja jäätmete alal. Seetõttu ei ole Kopli savikarjääri paljand enam vaadeldav ja seetõttu ei ole sellel looduskaitse väärtust.
3	Mäekalda-Liivoja paljand KLO4000115	Tallinn, Lasnamäe linnaosa	Teesüvend, kus paljand asus, maeti pinnasesse Laagna–Gonsiori ristmiku ehitustegevuse (2004–2005) käigus ja sellel ei ole enam looduskaitse väärtust.
4	Kopli ranna kivi KLO4000078	Tallinn, Põhja-Tallinna linnosa	Ei ole Tallinna piirkonna üldise kivirikku taustal piisavalt silmapaistev ega oluline, mistõttu ei väärin enam käsitlemist kaitstava loodusemälestisena.
5	Krulli kivi KLO4000080	Tallinn, Põhja-Tallinna linnosa	Ei ole Tallinna piirkonna üldise kivirikku taustal piisavalt silmapaistev ega oluline, mistõttu ei väärin enam käsitlemist kaitstava loodusemälestisena.
6	Harilik hobukastan KLO4000021	Tallinn, Vilmsi tänav	Objekti võttis ekspertiisi alusel ja Keskkonnaameti tellimusel ArborEst OÜ maha 9. detsembril 2011. a, kuna puul oli tüvemädanik ning see oli

			täna poole kaldu ja kujutas ohtu liiklejatele.
7	Jürihansu kask KLO4000126	Kose vald, Tuhala küla	Puu on murdunud ja sellel ei ole enam looduskaitse väärtust.

Punktides 1 ja 7 nimetatud looduse üksikobjektide kaitse alt välja arvamise kohta on 2009. aastal andnud eksperdiarvamuse Keskkonnaameti Harju-Järva-Rapla regiooni looduskaitse bioloog Kalev Tihkan. Punktides 2–5 nimetatud looduse üksikobjektide kaitse alt välja arvamise kohta on 2004. aastal andnud eksperdiarvamuse geoloogia-mineraloogiateaduste doktor Enn-Aavo Pirrus ning punktis 6 nimetatud objekti kohta 21. novembril 2011. aastal arborist ja Tallinna Keskkonnaameti haljastuse osakonna peaspetsialist Sulev Järve. Määruses käsitletavaid Harju maakonnas asuvaid üksikobjekte on seitse, neist neli asuvad eraomandis oleval ja kolm objekti munitsipaalomandis oleval maal. Kaitse alt välja arvatavaid looduse üksikobjekte ümbritseva piiranguvööndi ulatus on kokku 7,6 ha.

Tabel 2. Järva maakonna looduse üksikobjektide kaitse alt väljaarvamise põhjendused

Nr	Objekt	Asukoht	Põhjus
1	Saare-Indreku kadakas KLO4001290	Türi vald, Pala küla	Puu on hävinud.
2	Kuninga-aru mänd (Kuninga arumänd) KLO4001292	Koigi vald, Koigi küla	Puu hävis aastakümneid tagasi tormimurru tagajärjel. Säilinud on vaid känd, mistõttu ei ole objektile enam looduskaitse väärtust.
3	Linnametsa rändrahn KLO4001133	Türi vald, Taikse küla, Linnametsa talu	Rändrahn on hävinud nõukogude ajal (ilmselt õhatud) tõenäoliselt põllumajandusliku tegevuse käigus.
4	Mäo mõisa kaks tamme KLO4001291	Paide vald, Mäo küla	Puud on hävinud.
5	Mäo mõisa kaks saart KLO4001293	Paide vald, Mäo küla	Säilinud on vaid üks puu, mis on väga halvas seisukorras ja sellel ei ole üksikpuuna enam looduskaitse väärtust.
6	Mäo mõisa elupuude kaks rühma KLO4001294	Paide vald, Mäo küla	Säilinud on vaid üks puu, mis on väga halvas seisukorras ja murdumisohtlik ning sellel ei ole üksikpuuna enam looduskaitse väärtust.
7	Koigi ussikuusk KLO4000821	Koigi vald, Tamsi küla	Tegemist pole tüüpilise ussikuusega. Lisaks leidub puu

			võras palju kuivanud oksid, mistõttu ei ole objektile enam looduskaitse väärtust.
8	Hatuseviljaline pappel KLO4000192	Koigi vald, Prandi küla	Puu on hävinud.
9	Huuksi elupuu KLO4001250	Koigi vald, Huuksi küla	Puu on murdunud ja sellele ei ole enam looduskaitse väärtust.
10	Vanga kased KLO4000737	Türi vald, Pala küla	Puudest jämedaim on hävinud, mistõttu ei ole puudegrupile enam looduskaitse väärtust. Olemasolevad kased kasvavad kuuskede varjus ja on kidurad.
11	Kääri pärn KLO4000217	Koigi vald, Vaali küla	Puu murdus 1997. a ja sellele ei ole enam looduskaitse väärtust.
12	Jungi talu vahtrad (3) ja pärnad (2) KLO4000879	Imavere vald, Tammeküla küla	Puud on hävinud. Üks pärnast murdus 1995. a, teiste puude hävimise aeg on teadmata.
13	R. Kamseni kask KLO4001295	Imavere vald	Puu on hävinud.
14	Kaarlipõlma kask (Kaaripõlme kask) KLO4001296	Väätsa vald, Roovere küla	Puu on hävinud.
15	Linnase kadakas KLO4001297	Väätsa vald, Väljataguse küla	Puu on hävinud.
16	Koigi hõbehaab KLO4001298	Koigi vald, Koigi küla	Puu on hävinud.
17	Türi-Alliku ussikuusk KLO4001299	Türi vald	Puu on hävinud.
18	Sütemetsa ussikuusk KLO4001300	Türi vald	Puu on hävinud.
19	Änari pärn KLO4000593	Türi vald, Änari küla	Puu on murdunud ja sellele ei ole enam looduskaitse väärtust.
20	Päinurme tamm KLO4000600	Koigi vald, Päinurme küla	Puu oli kuivanud ning võeti maha 2012. a Keskkonnaameti loal (23. mai 2011. a kiri nr HJR 15-2/11/16958-3).

Punktides 1–2 ja 4–18 nimetatud looduse üksikobjektide kaitse alt välja arvamise kohta on eksperdiarvamuse andnud dendroloog Heldur Sander 2009. aastal, punktides 3 ja 19 nimetatud objektide kohta Uudo Timm 2010. aastal ning punktis 20 nimetatud objekti kohta eksperdid Timo Kark (kaitse planeerimise spetsialist), Olavi Randver (looduskasutuse spetsialist) ja Kalev Tihkan (looduskaitse bioloog). Määruses käsitletavaid Järva maakonnas asuvaid üksikobjekte on kakskümmend, neist üksteist asuvad eraomandis oleval ja kaks objekt riigi omandis oleval maal ning seitsme objekti puhul ei ole nende täpne asukoht enam tuvastatav. Kaitse alt välja arvatavaid looduse üksikobjekte ümbritseva piiranguvööndi ulatus on kokku 12,8 ha, kusjuures pindala arvutamisel pole arvestatud selle looduse üksikobjekti piiranguvööndi ulatusega, mis paikneb kaitsealuse pargi territooriumil.

Tabel 3. Lääne maakonna looduse üksikobjektide kaitse alt väljaarvamise põhjendused

Nr	Objekt	Asukoht	Põhjus
1	Kägi pirnipuud (J. Kägi poolt aretatud pirnipuud, 45 tk) KLO4000617	Lihula vald, Metsküla küla Kägi talu	Objekt ei ole oma olemuselt tervikuna looduse üksikobjekt, vaid pigem põllumajanduse ja aianduse ajaloo seisukohast huvitav. Osa puud hävinud.
2	Osmussaare rahn (2) (Osmussaare 2 gneissbretša rahnu) KLO4000902	Noarootsi vald, Osmussaare küla	Kahest rahnust üks on hävinud (alles vaid tükid), teine kahjustatud, mistõttu ei ole objektile tervikuna enam looduskaitselist väärtust.
3	Tammiku kivitülv KLO4000908	Martna vald, Tammiku küla	Objekti asukohta läbivad teed, kohati on pinnast kahjustatud maavarade võtmise käigus. Kivitülv on ebahühtlane, rikutud ja sellel ei ole enam looduskaitselist väärtust
4	Kürema kivitülv KLO1000510	Nõva vald, Variku küla	Objekt on väheilmekas ja kahjustatud. Seetõttu ei ole objektile enam looduskaitselist väärtust.
5	Kivitülv (Aruküla kivitülv) KLO1000110	Hanila vald, Esivere küla	Objekt on kaotanud oma terviklikkuse ja looduslikkuse, kive on teede rajamise käigus teisaldatud. Ala on kunagi kohandatud lennuväljaks. Seetõttu ei ole objektile tervikuna enam looduskaitselist väärtust.
6	Laikmaa kadakad (20) KLO4000776	Lääne-Nigula vald, Kadarbiku küla	Puud paiknevad alleena, mille seisund on halb. Säilinud puud on erinevas seisukorras (enamikus kuivanud), mistõttu on allee lünklik. Objektile ei ole eraldiseisvana looduskaitselist väärtust. Jäävad kaitstuks Ants

			Laikmaa kodupargi koosseisus.
7	Koluvere saar KLO4000815	Kullamaa vald, Koluvere küla	Puu on hävinud.
8	Koluvere tammede allee KLO1200581	Kullamaa vald, Koluvere küla	Allee on katkendlik. Palju on katkestusi (puud välja langenud, teeäärne ala asfalteeritud jne). Allee loodepoolses otsas on objekt ühepoolne vähemalt 60 m ulatuses. Seetõttu ei ole objektil tervikuna enam looduskaitselist väärtust.
9	Hariliku pöõgi punaleheline vorm (3) (Matsalu pöõgid) KLO4000875	Lihula vald, Matsalu küla	Kolmest pöõgist on elujõulisena säilinud üks puu. Teisest puust on alles vaid känd ja kolmandast tüügas kõrgusega 6,5 m, mistõttu nendel kahel puul ei ole enam looduskaitselist väärtust.
10	Rame kadakas (kadakas, Polli kadakas) KLO4000238	Hanila vald, Rame küla	Puu on kuivanud ja sellel ei ole enam looduskaitselist väärtust.
11	Hardu tamm KLO4000188	Taebla vald, Vidruka küla	Puu on hävinud.

Punktides 1–11 nimetatud looduse üksikobjektide kaitse alt välja arvamise kohta on 2008. aastal andnud eksperdiarvamuse Taimo Aasma. Määruses käsitletavaid Lääne maakonnas asuvaid üksikobjekte on üksteist, neist kümme asuvad eraomandis oleval ja üks objekt riigi omandis oleval maal. Kaitse alt välja arvatavaid looduse üksikobjekte ümbritseva piiranguvööndi ulatus on kokku 11,7 ha, kusjuures pindala arvutamisel pole arvestatud nende looduse üksikobjektide piiranguvööndi ulatusega, mis paiknevad kaitsealuse pargi või kaitseala territooriumil.

Tabel 4. Rapla maakonna looduse üksikobjektide kaitse alt väljaarvamise põhjendused

Nr	Objekt	Asukoht	Põhjus
1	Mikumäe pärn KLO4000327	Kehtna vald, Hiie küla	Puu on murdunud ja sellel ei ole enam looduskaitselist väärtust.
2	Lõhislehine hall lepp KLO4000410	Kaiu vald, Vahastu küla	Puu on hävinud.
3	Naravere tamm (Kõstri tamm) KLO4000679	Vigala vald, Naravere küla	Puu on murdunud ja sellel ei ole enam looduskaitselist väärtust.
4	Tagasaare kadakas (Tagasaare tüvikadakas) KLO4000246	Rapla vald, Lipstu küla	Puu on hävinud.

5	Muru kadakas KLO4000677	Kaiu vald, Kuimetsa küla	Puu on täielikult kuivanud ja elujõu kaotanud ning sellel ei ole enam looduskaitselist väärtust.
6	Vaopere pappel KLO4000256	Kaiu vald, Vaopere küla	Puu on hävinud.
7	Männiku kadakas KLO4000582	Märjamaa vald, Laukna küla	Puu on täielikult kuivanud ja elujõu kaotanud ning sellel ei ole enam looduskaitselist väärtust.
8	Kibasto kask KLO4000206	Märjamaa vald, Paisumaa küla	Puu on hävinud.

Punktides 1–8 nimetatud looduse üksikobjektide kaitse alt välja arvamise kohta on andnud 2009. aastal eksperdiarvamuse Keskkonnaameti Harju-Järva-Rapla regiooni looduskaitse bioloog Kalev Tihkan. Määruses käsitletavaid Rapla maakonnas asuvaid üksikobjekte on kaheksa, neist kuus asuvad eraomandis oleval ja kaks objekti riigi omandis oleval maal. Kaitse alt välja arvatavaid looduse üksikobjekte ümbritseva piiranguvööndi ulatus on kokku 6,4 ha.

Tabel 5. Saare maakonna looduse üksikobjektide kaitse alt väljaarvamise põhjendused

Nr	Objekt	Asukoht	Põhjus
1	Pärn KLO4000236	Leisi vald, Põitse küla	Puu on hävinud.
2	Põndi kask KLO4000808	Laimjala vald, Asva küla	Puu hävis detsembris 2011. a.
3	Rauna viirpuud KLO4000638	Lümända vald, Viidu küla	Puud on ümber kukkunud (2011. a) ja neil ei ole enam looduskaitselist väärtust.
4	Kadakas KLO4000200	Pihtla vald, Salavere küla	Puu on hävinud.
5	Nõmpa pappel KLO4000795	Kärla vald, Nõmpa küla	Puu on hävinud.
6	Jalakas KLO4000196	Valjala vald, Vanalõve küla	Puu on hävinud.
7	Haab KLO4000186	Valjala vald, Lööne-Andrese talu	Puu on hävinud.
8	Mänd KLO4000225	Torgu vald, Mässa küla	Puu on hävinud.
9	Veimuti mänd KLO4000292	Torgu vald, Mõntu küla	Puu on tõenäoliselt ammu hävinud. Andmed asukoha ja puu kohta pole enam tuvastatavad.
10	Audla saar KLO4000183	Laimjala vald, Audla küla	Puu on hävinud.
11	Harilik saar KLO4000190	Lümända vald, Põlluküla küla	Puu on hävinud.
12	Mäebe pooppuu	Torgu vald, Kaavi küla	Puu on väga halvas seisus: üks

	KLO4000352		haru on murdunud ja tüveosas on täheldada puiduseente kahjustusi. Pole silmapaistev ei mõõtmelt, haabitusel ega kasvukoha asukohast lähtuvalt. Seetõttu ei ole sellel enam looduskaitse väärtust.
13	Karujärve pooppuu KLO40006	Kärla vald, Paiküla küla	Puu murdus 2001. a tormis ja sellel ei ole enam looduskaitse väärtust.
14	Tamm KLO4000247	Muhu vald, Hellamaa küla	Puu on hävinud.
15	Tuhkpihlakas KLO4000251	Kihelkonna vald, Kehila küla	Puu on hävinud.
16	Põlde pappel (Põide pappel) KLO4001107	Põide vald, Veere küla	Puu on hävinud.
17	Pilli vaher KLO4000229	Mustjala vald, Järise küla	Puu on hävinud.

Punktides 1–2, 4–11 ja 13–17 nimetatud looduse üksikobjektide kaitse alt välja arvamise kohta on 2010. aastal andnud eksperdiarvamuse Keskkonnaameti Hiiu-Lääne-Saare regiooni kaitse planeerimise spetsialist Kadri Paomees, punktis 3 nimetatud objekti kohta 2011. aastal Hiiu-Lääne-Saare regiooni kaitse planeerimise spetsialist Gunnar Raun ja punktis 12 nimetatud objekti kohta 2011. aastal dendroloog Urmas Roht. Määruses käsitletavaid Saare maakonnas asuvaid üksikobjekte on seitseteist, neist kolmteist asuvad eraomandis oleval ja neli objekt riigi omandis oleval maal. Kaitse alt välja arvatavaid looduse üksikobjekte ümbritseva piiranguvööndi ulatus on kokku 12,0 ha, kusjuures pindala arvutamisel pole arvestatud nende looduse üksikobjektide piiranguvööndi ulatusega, mis paiknevad kaitseala territooriumil.

3. Menetluse kirjeldus

3.1. Harju, Järva ja Rapla maakond

Esimene üksikobjektide kaitse alla võtmise otsuste kehtetuks tunnistamise teade avaldati ajalehes Postimees 1. novembril 2010. a. Selles anti teada Harju, Järva ja Rapla maakonnas asuvate looduse üksikobjektide kaitse alla võtmise otsuste kehtetuks tunnistamise määruse eelnõu avalikust väljapanekust 15.–29. novembrini 2010. a Keskkonnaameti Harju-Järva-Rapla regiooni Järva kontoris (Wiedemanni 13, Türi) ning Harku, Imavere, Kaiu, Kehtna, Koigi, Kose, Märjamaa, Paide, Rapla, Türi, Väätsa ja Vigala Vallavalitsuses. Samasisuline teade avaldati 2. novembril 2010. a väljaandes Ametlikud Teadaanded ja 9. novembril 2010. a kohalikus lehes Järva Teataja.

Looduskaitse seaduse § 9 kohase kaitse alla võtmise menetluse käigus saadeti 18 kinnisasja omanikule teade tähtsusega kirjaga, millele oli lisatud määruse eelnõu ja seletuskiri. Tähtsusega saadeti ka Harku, Imavere, Kaiu, Kehtna, Koigi, Kose, Märjamaa, Paide, Rapla, Türi, Väätsa ja Vigala Vallavalitsusele. Kirjaga kooskõlastas määruse eelnõu ainult Kehtna Vallavalitsus, ülejäänud kohalikud omavalitsused kooskõlastasid selle vaikimisi.

Kaitse-eeskirja avalik arutelu pidi toimuma 2. detsembril 2010. a Keskkonnaameti Harju-Järva-Rapla regiooni Järva kontoris (Wiedemanni 13, Türi) algusega kell 15.00. Ühtegi asjast huvitatud isikut kohale ei ilmunud.

Kahele maaomanikule, kes Keskkonnaametist sõltumata põhjustel tähtkirja kätte ei saanud, avaldati lisateade 7. veebruaril 2011. a ajalehes Eesti Päevaleht ja 7. veebruaril 2011. a väljaandes Ametlikud Teadaanded.

Nr.	Ettepaneku/ vastuväite esitaja	Ettepanek/vastuväide	Keskkonnaameti seisukoht
1.	Mikumatsi katastriüksuse (29202:004:1220) omanik	Vastavalt sellele, et loodusobjekt oli murdunud 2009. aastal ja sellel polnud enam mingit väärtust, oleks tulnud see kohe eemaldada Keskkonnaministeeriumi korraldusel, et mitte ohtu seada Mikumatsi kinnistut ja samuti liiklust Viljandi—Tallinna maanteel. Praegu selgub, et ollakse seda puudust alates 2009. aastast varjanud, ohtu seadnud kinnistu, sellel elavad inimesed ja liikluse. Mikumatsi kinnistu omanikuna ei ole nõus, et suur, katkine ja ohtlik puu seoses looduskaitse objekti nimistu kirjast mahaarvamisega kuuluks kinnistule. Soovib, et puu eemaldatakse, ilma et peaks ohtu seadma kinnistu, sellel paikneva elektriliini, kinnistul elavate inimeste elu ja tegema ise rahalisi väljaminekuid puu eemaldamiseks.	Mikumäe pärn asus Rapla maakonnas Kehtna vallas Hiie külas Rapla—Türi maanteest lõunas <u>teemaa ja Mikutooma katastriüksuse (29202:004:1160) piiril</u> . Mikumatsi katastriüksus (29202:004:1220) jääb üle maantee põhja poole. Praeguseks on kaheharuline puuhiiglane täielikult hävinud ja viimase haru, mis piki maantee serva teemaale maha murdus, on teehooldajad eemaldanud. Kirjas esitatud info puu asukoha kohta on seega eksitav.

3.2. Lääne maakond

Üksikobjektide kaitse alla võtmise otsuste kehtetuks tunnistamise teade avaldati üleriigilises ajalehes Postimees 26. juunil 2010. a, kohalikus ajalehes Lääne Elu 26. juunil 2010. a ja väljaandes Ametlikud Teadaanded 21. juunil 2010. a. Selles anti teada Lääne maakonnas asuvate looduse üksikobjektide kaitse alla võtmise otsuste kehtetuks tunnistamise määruse eelnõu avalikest väljapanekutest kohalikes omavalitsustes ning Keskkonnaameti Hiiu-Lääne-Saare regiooni Haapsalu kontoris ja Penijõe kontoris 28. juunist kuni 12. juulini 2010. a. Eelnõu avalik arutelu toimus 15. juulil 2010. a kell 15.00 Keskkonnaameti Haapsalu kontoris Kiltsi tee 10.

Looduskaitse seaduse § 9 kohase kaitse alla võtmise menetluse käigus saadeti välja 26 väljastamistatega kirja (sh 19 maaomanikule ja 7 omavalitsusele), millele oli lisatud määruse eelnõu ja seletuskiri. Kohalikke omavalitsusi teavitati e-kirja teel. Kirjad sisaldasid teadet, et kui pretensioone ega ettepanekuid ei esitata, on kinnisasja omanik määruse eelnõu kooskõlastanud.

Eesti Post tagastas Keskkonnaametile kaks kirja, mis adressaatideni, kaitsealuste looduse üksikobjektidega kinnistute omanikeni ei jõudnud. Nimetatud maaomanikel oli õigus määruse eelnõuga tutvuda Hiiu-Lääne-Saare regiooni Haapsalu kontoris ning esitada ettepanekuid ja vastuväiteid Keskkonnaametile kuni 4. oktoobrini 2010. a. Asjakohane teade avaldati väljaandes Ametlikud Teadaanded 15. septembril 2010. a, üleriigilises ajalehes Postimees 20. septembril 2010. a ja kohalikus ajalehes Lääne Elu 18. septembril 2010. a.

Eelnõu kohta esitati seitse ettepanekut ja vastuväidet, mida valdavas osas võeti arvesse. Ettepanekutele vastati kirja teel.

Nr.	Ettepaneku/ vastuväite esitaja	Ettepanek/vastuväide	Keskkonnaameti seisukoht
1.	Noarootsi Vallavalitsus	Riguldi metskond 1 (52001:001:0967) Jätta Ramsikivi kaitse alla, kuna kivi on looduses olemas, ja mitte tunnistada kehtetuks vastavat kaitse alla võtmise otsust.	Ekspert U. Timm tuvastas vallavalitsuse osutatud kohas mitme mõõtmelt suure, kaitset vääriva ning heas seisus rändrahnude olemasolu, millest üks on vallavalitsuse viidatud Ramsikivi (KLO4000239). Otsustati jätta objekt kaitse alla ning Eesti NSV MN juures asuva Looduskaitse Valitsuse juhataja 17. märtsi 1959. a käskkirja nr 25 „Riikliku kaitse alla kuuluvate rändrahnude, kivikülvide ja põlispuude nimekirjade kinnitamisest” lisa „Riikliku kaitse alla kuuluvate rändrahnude ja kivikülvide loetelu” punkti 13 kehtetuks ei tunnistata. Parandus on eelnõusse sisse viidud. Ürglooduse raamatu järgi on vallavalitsuse osutatud kohas Kivinõmme rahnude kogum, mis väärrib tervikuna kaitset. Kogu kivikülvi kaitse alla võtmist kaalutakse määruse „Lääne maakonna looduse üksikobjektide kaitse alla võtmine” eelnõu menetlemise käigus.
2.	Noarootsi vallavalitsus	Võtta kaitse alla Noarootsi vallas Höbringi külas asuvad Sendri kaksikud.	Sendri kaksikute nimeliste rändrahnude kaitse alla võtmist kaalutakse määruse „Lääne maakonna looduse üksikobjektide kaitse alla võtmine” eelnõu menetlemise käigus.
3.	Sarapiku katastriüksuse omanik	Sarapiku katastriüksus (53101:002:0021) Muuta keskkonnaregistris	Sarapikukivi on kaitse alla võetud sotsiaalministri otsusega üksikute puude ja rändrahnude looduskaitse alla võtmise asjus

		õigeks Nõva vallas Hindaste külas Sarapiku maaüksusel asuva Sarapikukivi nimi (keskkonnaregistris KLO4000452 Kadaka kivi ja selle läheduses asuv kivikülv).	26. veebruarist 1940. Maaomanik on esitanud koopia teadaandest, mille on 1940. a saatnud tema isale ENSV Hariduse Rahvakomissariaat ja milles käsitletakse tema maal oleva Sarapikukivi kaitse alla võtmist. Keskkonnateabe Keskus on kandnud Sarapikukivi keskkonnaregistrisse ja keskkonnaregistris on tehtud parandused nimetatud kaitsealuse objekti asukoha osas.
4.	Nõva vallavalitsus, MTÜ Peraküla kompass	Männa katastriüksus (53101:002:1040) Säilitada Kürema männikivi riiklik kaitse. EELIS-e registris on muudetud objektide kirjed järgmiselt: Kürema kivikülvi kood on (KLO1000510) ja Kiirema männikivi kood on (KLO4000916). Männikivi jääb kaitse alla.	Kürema männikivi kaitse alt välja ei arvata ja Eesti NSV MN juures asuva Looduskaitse Valitsuse juhataja 17. märtsi 1959. a käskkirja nr 25 „Riikliku kaitse alla kuuluvate rändrahnude, kivikülvide ja põlispuude nimekirjade kinnitamisest” lisa „Riikliku kaitse alla kuuluvate rändrahnude ja kivikülvide loetelu” punkt 34 tunnistatakse kehtetuks vaid osaliselt, Kürema kivikülvi osas. Selgitus oli avalikustamisaegses seletuskirjas. Asjakohane parandus on eelnõusse sisse viidud.
5.	Nõva vallavalitsus, MTÜ Peraküla kompass	Täpsustada, kas tegemist on Kürema kivikülviga, ja säilitada Küremaad läbivast teest ida pool Männiku talu suurrahnust põhja suunas asuv kivikülv. Kürema kivikülv (KLO1000510) asub järgmistel kinnistutel: Paju katastriüksus (53101:002:1031) ja Kürema-Sõeru katastriüksus (53101:002:0182) ning osaliselt katastriüksustel Kürema-Toa (53101:002:0260) ja Väike-Kingu (53101:002:0238). Männiku talu rändrahnud (KLO4000117) asuvad järgmistel katastriüksustel:	Välitööde käigus kontrolliti kivikülvi seisundit. Keskkonnaamet leiab, et tegemist on kivikülviga, mis ei vääri kaitset riigi tasandil, ja teeb Nõva Vallavalitsusele ettepanku kaaluda kivikülvi kaitse alla võtmist kohaliku omavalitsuse tasandil.

		Kaeramaa (53101:002:1000) ja Lepa (53101:002:1010).	
6.	Nõva vallavalitsus, MTÜ Peraküla kompass	Edasist kaitsestaatust väärrib Hindaste kivi­külvi (nn idapoolne kahe uudismaapõllu vahel olev 110 m ulatusega ja 13 suurrahnust koosnev kivi­külvi). Kaitsealuse üksikobjekti nimetus ja kood on registri kohaselt Hindaste kivi­külvi (Kadakakivi ja Hindaste kivi­külvi) (KLO4001273). Objekt asub osaliselt Aavikumetsa (53101:002:0031) katastriüksusel.	Välitööde käigus täpsustati Kadakakivi ja Hindaste kivi­külvi asukohta ja seisundit. Nii Kadakakivi kui ka Hindaste kivi­külvi juurde on paigaldatud kaitsealuse loodusobjekti tähis. Kuna tegemist on mõõtmelt suurte ja kaitset väärivate rändrahnudega ning heas seisus olevate loodusobjektidega, siis neid kaitse alt välja ei arvata. Eesti NSV MN juures asuva Looduskaitse Valitsuse juhataja 17. märtsi 1959. a käskkirja nr 25 „Riikliku kaitse alla kuuluvate rändrahnude, kivi­külvide ja põlispuude nimekirjade kinnitamisest” lisa „Riikliku kaitse alla kuuluvate rändrahnude ja kivi­külvide loetelu” punkti 33 kehtetuks ei tunnista, vajalik muudatus on eelnõusse sisse viidud. Keskkonnateabe Keskus on teinud keskkonnaregistris parandused eespool nimetatud objektide asukoha osas.
7.	Nõva vallavalitsus, MTÜ Peraküla kompass	Kaaluda võimalust võtta kaitse alla neugrundbretšade kogum Nõva vallas Rannaküla madalas (üle 10 rahnu, sadama väljaarendamisega võib ohtu sattuda nende säilimine), Nõva asula ja mere vahele jäävad rändrahnud ning Liivanina rabakivid.	Rahnude kaitse alla võtmist kaalutakse määruse „Lääne maakonna looduse üksikobjektide kaitse alla võtmine” eelnõu menetlemise käigus.

3.3. Saare maakond

Üksikobjektide kaitse alla võtmise otsuste kehtetuks tunnistamise teade avaldati 20. septembril 2010. a üleriigilise levikuga ajalehes Postimees ja 18. septembril 2010. a kohalikus ajalehes Meie Maa. Selles anti teada Saare maakonnas asuvate looduse üksikobjektide kaitse alla võtmise otsuste kehtetuks tunnistamise määruse eelnõu avalikust väljapanekust 20. septembrist kuni 12. oktoobrini 2010. a Keskkonnaameti Hiiu-Lääne-Saare regiooni Kuressaare kontoris ning Kihelkonna, Kärla, Laimjala, Leisi, Lümända, Muhu, Mustjala, Pihla, Põide, Torgu ja Valjala Vallavalitsuses. Samasisuline teade avaldati 15. septembril 2010. a väljaandes Ametlikud Teadaanded.

Looduskaitseaduse § 9 kohase kaitse alla võtmise menetluse käigus saadeti kaitsealal

paikneva 29 kinnisasja 28 eraomanikule ja Riigimetsa Majandamise Keskusele (RMK), Lääne Regionaalsele Maanteeametile ning Kihelkonna, Kärla, Laimjala, Leisi, Lümanda, Muhu, Mustjala, Pihla, Põide, Torgu ja Valjala Vallavalitsusele teade määruse eelnõu avalikustamise, sh avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu kohta.

Kirjadele vastas Leisi Vallavalitsus, kellele koostati ja väljastati vastuskiri 23. septembril 2010. a Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK) vastas, et neil eelnõu kohta lisaettepanekuid ega märkusi ei ole.

Pärast kirjadele vastamist toimus 14. oktoobril 2010. a Keskkonnaameti Hiiu-Lääne-Saare regiooni Kuressaare kontoris määruse eelnõu avalik arutelu, kus väljapoolt Keskkonnaametit osalejaid ei olnud.

Nr.	Ettepaneku/ vastuväite esitaja	Ettepanek/vastuväide	Keskkonnaameti seisukoht
1.	Enno Reis, Leisi Vallavalitsuse abivallavanem	Katastriüksused Karjametsa (40301:002:0283) ja Laugi (40301:003:0420). Seoses kaitsealuste üksikobjektide kaitse alt väljaarvamise soovib abivallavanem Enno Reis Leisi Vallavalitsusest täpsustada Leisi vallas Põitse külas asuva pärna asukohta. Neile teadaolevalt pole Põitse külas mingit kaitsealust pärna kunagi olnud, on Veske pärn Veske külas. Samuti soovitakse võtta päevakorda Laugu küla jalaka küsimus: mõned aastad tagasi tormiga jalakas osaliselt murdus. Kas seda puust allesjäänud osa on ikka mõistlik kaitse all hoida?	Leisi vallas on üksikobjektina kaitse all nii Veske pärn kui ka pärn, mida nimetatakse Karjalasma pärnaks ja mis asub endise Karjalasma metskonna kontori juures (katastriüksuse tunnus 40301:002:0283). Laugu jalakas on küll osaliselt murdunud, kuid selle looduskaitseväärtus on säilinud. Keskkonnaameti töötaja käis kohapeal olukorraga tutvumas juunis 2009 ja otsustas, et puud kaitse alt välja ei arvata. Ka märtsis 2012 oli Laugu jalaka looduskaitseväärtus säilinud.

3.4. Viie maakonna looduse üksikobjektide kaitse alla võtmise otsuste kehtetuks tunnistamise ühtse eelnõu avalikustamine

Viie maakonna looduse üksikobjektide kaitse alt väljaarvamise ühise kaitse-eeskirja avalik väljapanek toimus 13. aprillist kuni 4. maini 2015. a Keskkonnaameti Harju-Järva-Rapla regiooni Harju, Järva ja Rapla kontoris ning Hiiu-Lääne-Saare regiooni Lääne ja Saare kontoris ning Harku, Kose, Türi, Koigi, Paide, Imavere, Väätsa, Kehtna, Kaiu, Vigala, Rapla, Märjamaa, Lihula, Noarootsi, Martna, Nõva, Hanila, Lääne-Nigula, Kullamaa, Leisi, Laimjala, Lääne-Saare, Pihla, Kärla, Valjala, Torgu, Muhu, Kihelkonna, Põide, Mustjala ja Kaarma Vallavalitsuses ning Tallinna Linnavalitsuses, lisaks 5.–18. maini 2015. a Keskkonnaameti Harju-Järva-Rapla regiooni Harju kontoris. Tegemist oli kordusavalikustamisega.

Looduskaitseaduse § 9 kohase kaitse alla võtmise menetluse käigus saadeti välja 116 väljastamisteatega kirja, millele oli lisatud määruse eelnõu, seletuskiri ja kaart objekti asukohaga. Kirjad sisaldasid teadet, et kui pretensioone ega ettepanekuid ei esitata, on kinnisasja omanik määruse eelnõu kooskõlastanud.

Teade kaitse-eeskirja avaliku väljapaneku kohta ilmus 9. aprillil 2015. a ja 5. mail 2015. a üleriigilise levikuga ajalehes Eesti Päevaleht, 8. aprillil 2015. a kohalikus ajalehes Raplamaa Sõnumid, 9. aprillil 2015. a kohalikes ajalehtedes Lääne Elu ja Järva Teataja, 10. aprillil 2015. a kohalikes ajalehtedes Harju Elu ja Meie Maa ning 13. aprillil 2015. a kohalikus ajalehes Pealinn. Väljaandes Ametlikud Teadaanded ilmus kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise teade 31. märtsil 2015. a.

Looduskaitseaduse § 9 lõike 4 punkti 3 alusel tegi Keskkonnaamet ettepaneku arutada asja ilma avaliku aruteluta. Vastuväiteid ei laekunud.

Looduskaitseaduse §-s 9 sätestatud kaitse alt maha arvamise menetluse käigus saadeti 88-le kinnisasja kaudu menetluse objektiga seotud eraomanikule ja kaasomanikule ja Riigimetsa Majandamise Keskusele, Maanteeametile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Tallinna Linnavalitsusele ning Harku, Kose, Türi, Koigi, Paide, Imavere, Väätsa, Kehtna, Kaiu, Vigala, Rapla, Märjamaa, Lihula, Noarootsi, Martna, Nõva, Hanila, Lääne-Nigula, Kullamaa, Leisi, Laimjala, Lääne-Saare, Pihtla, Kärla, Valjala, Torgu, Muhu, Kihelkonna, Põide, Mustjala ja Kaarma Vallavalitsusele tähtkirjaga teade kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise, sh avaliku väljapaneku kohta.

Avaliku väljapaneku käigus ei avaldatud arvamusi.

Menetluse jooksul tuli 19. märtsil 2015. a Koigi Vallavalitsuselt ettepanek (HJR 14-4/15/6417) arvata kaitstavate looduse üksikobjektide nimekirjast välja Päinurme tamm (KLO4000600), kuna puud enam realselt ei eksisteeri. Info Päinurme tamme kuivamise kohta laekus Keskkonnaametisse 2011. a mais. Keskkonnaameti eksperdid Timo Kark (kaitse planeerimise spetsialist), Olavi Randver (looduskasutuse spetsialist) ja Kalev Tihkan (looduskaitse bioloog) käisid kohapeal olukorda hindamas ning veendusid, et puu on kuivanud ja halvas seisus ning seega ohtlik Päinurme Internaatkooli õpilastele, kuna tegu on kooliõpilaste sagedase liikumisalaga. Lähtuvalt sellest leidis Keskkonnaamet (23. mai 2011. a kirjas nr HJR 15-2/11/16958-3), et inimeste ohutuse tagamiseks on vajalik Päinurme tamm langetada. Seetõttu lisatakse objekt käesolevasse menetlusse tabelisse 2 ning arvatakse kaitstavate looduse üksikobjektide nimistust välja. Maaomanikku teavitati objekti kaitse alt väljaarvamise kohta väljastusteatega.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Euroopa Liidu õigus ei reguleeri otseselt määruse eelnõus käsitletud küsimusi.

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Maamaksuseaduse § 4 lõike 2 kohaselt makstakse looduskaitseaduse §-s 31 sätestatud piiranguvööndi maalt maamaksu vastavalt 50% maamaksumäärast. Sellega korrigeeritakse valdade eelarvesse laekuva ja riigieelarvest kompenseerimist vajava maamaksu suurust. Kuna määrusega arvatakse nimetatud objektid kaitse alt välja, siis määruse jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuarist alates hakkavad nende kinnistute omanikud maamaksu maksma vastavalt

üldisele korrale.

Määruse jõustumisel puudub oluline mõju loodus- ja elukeskkonnale, kaitstavate liikide ja elupaikade seisund ei muutu, samuti puudub mõju sotsiaalvaldkonnale, riiklikule julgeolekule, majandusele, regionaalarengule ning riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele. Määruse jõustumine ei puuduta rahvusvaheliste kohustuste täitmist ega too kaasa uute organisatsioonide moodustamist.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Määruse vaidlustamine

Määruse üldkorraldusele ehk haldusakti tunnustele vastavat osa on võimalik vaidlustada, esitades halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kaebuse halduskohtusse. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalik-õigusliku seisundi muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätted, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisasjaga tihedalt seotud ning puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu kooskõlastati teiste ministriumidega eelnõude infosüsteemi EIS kaudu märkusteta.

Marko Pomerants
Keskkonnaminister